

LIHAVUUS SUOMESSA

Lihavuuden ehkäisyssä tarvitaan
rakenteita ja yhteistyötä -webinaari
26.1.2021

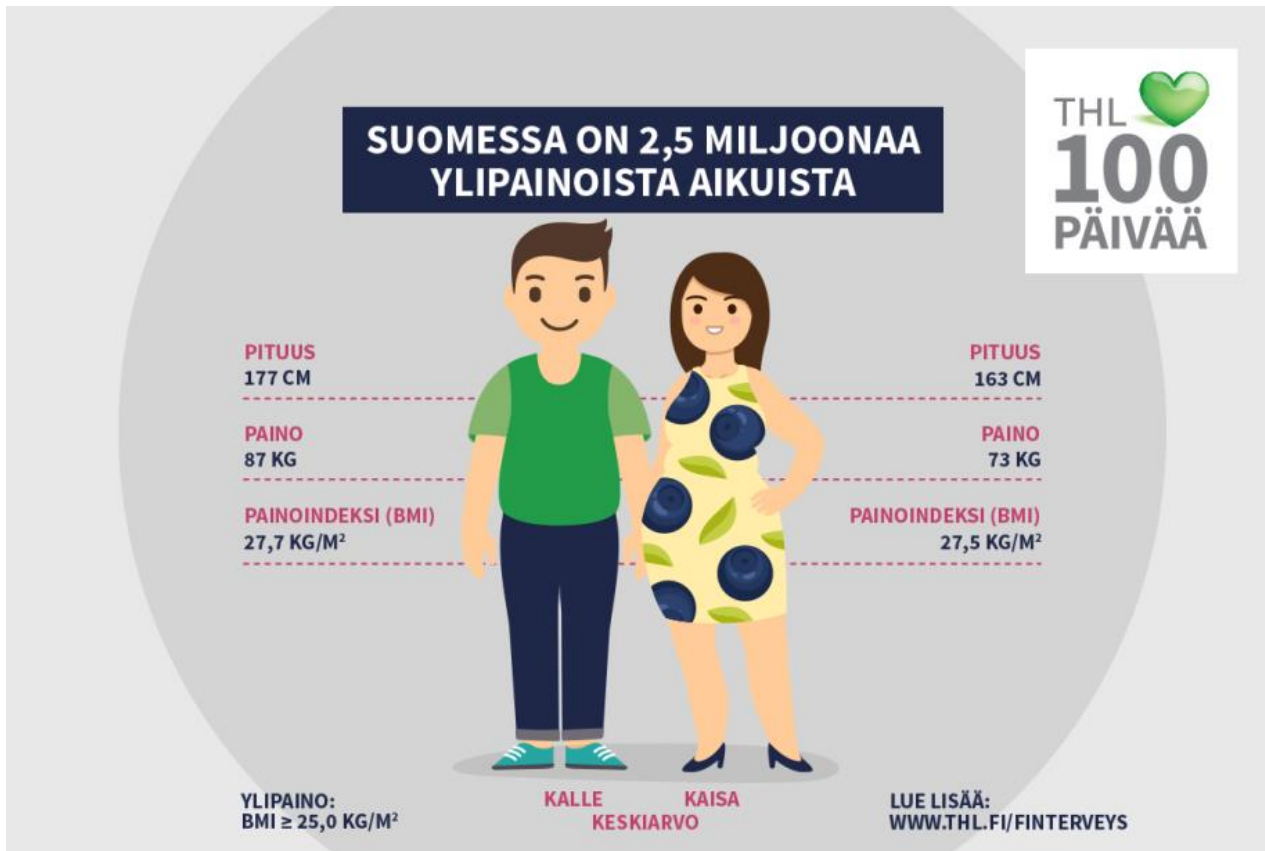
Satu Männistö
Dosentti, tutkimuspäällikkö
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
satu.mannisto@thl.fi

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Keskivertosuomalaisen strategiset mitat

Valtaosa on ylipainoisia tai lihavia

FinTerveys 2017

VÄHINTÄÄN
YLIPAINOISIA 72 %

LIHAVIA 26 %

VÄHINTÄÄN
YLIPAINOISIA 63 %

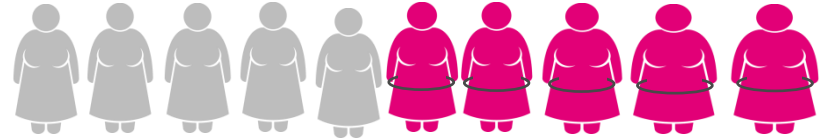
LIHAVIA 28 %

Ylipainoinen = BMI $\geq$ 25 kg/m², lihava = $\geq$ 30 kg/m²

Lähes joka toinen on vyötärölihava; FinTerveys 2017

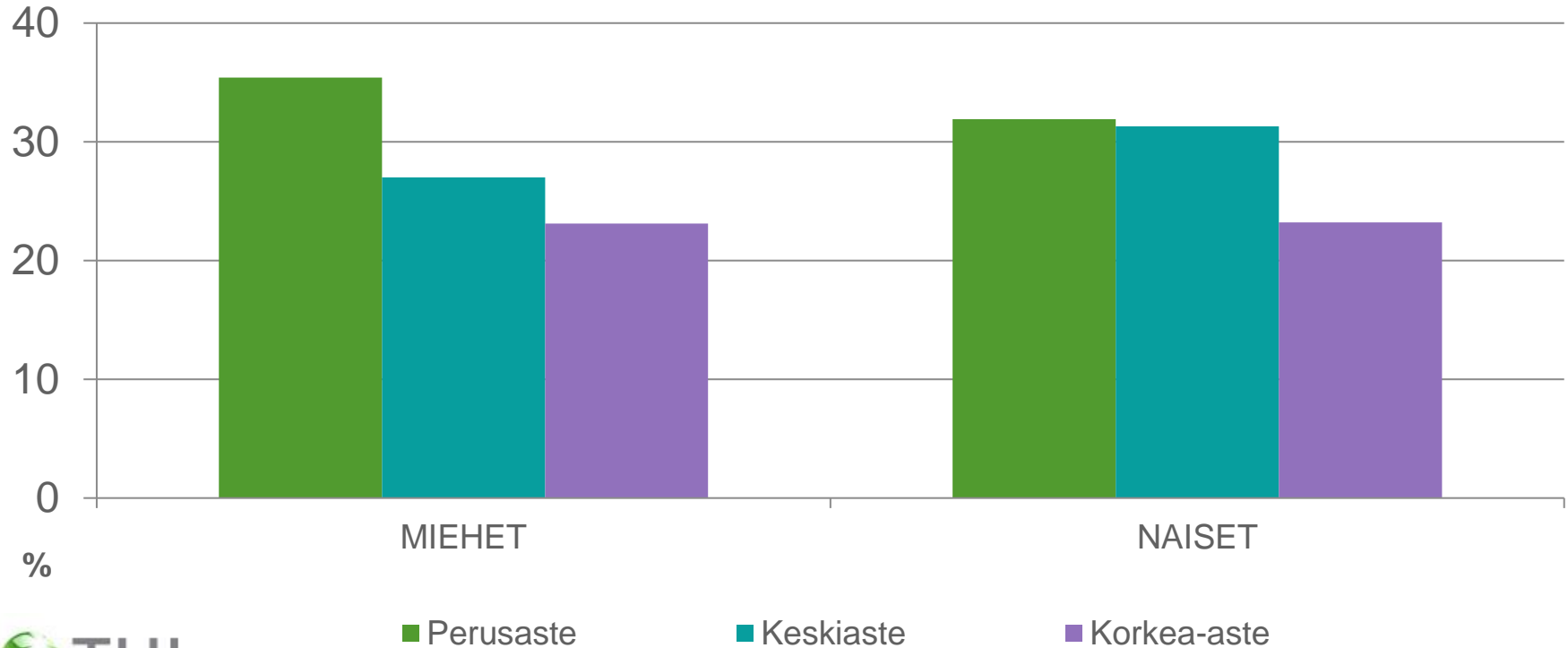

VYÖTÄRÖLIHAVIA
46 %

VYÖTÄRÖLIHAVIA
46 %

Lihavuus (BMI $\geq$ 30) on yleisintä vähiten koulutetuilla - FinTerveys 2017

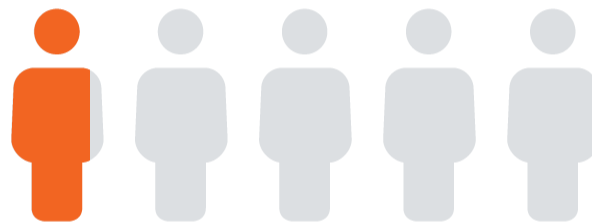

Joka neljäs poika ja lähes joka viides tyttö on ylipainoinen* (2-16 v)

Pituus ja painot mitattu neuvoloissa ja kouluterveydenhuollon terveystarkastuksissa -> kirjattu potilastietojärj. -> Avohilmo. 2019: Avohilmo ja erillistietopoinnit suoraan potilastietojärjestelmistä.

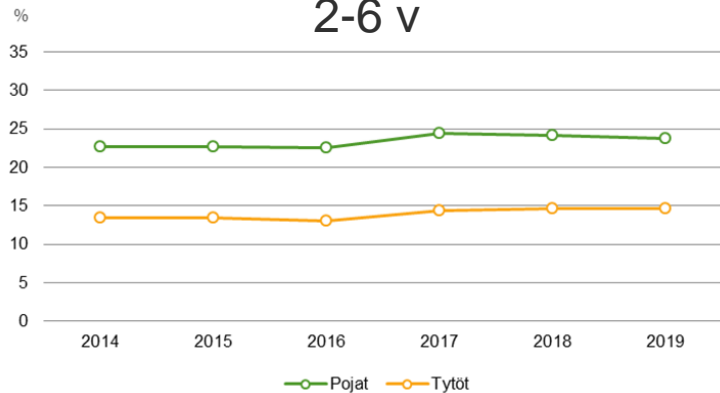
Pojista 27 %

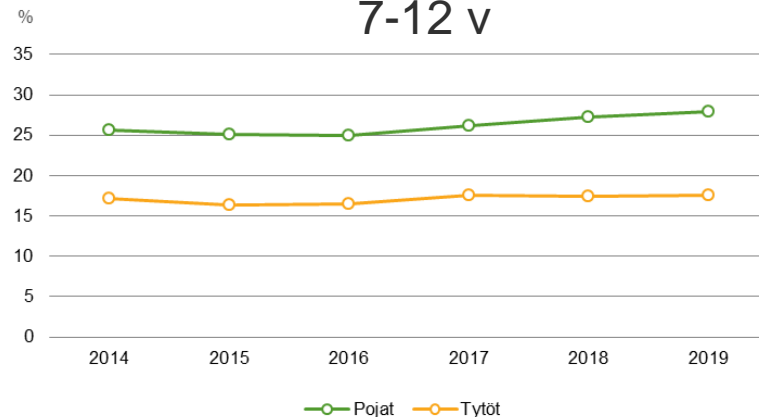
Tytöistä 17 %

Vähintään ylipainon yleisyys ei ole käännytynyt laskuun 2-16-vuotiaille

2-6 v

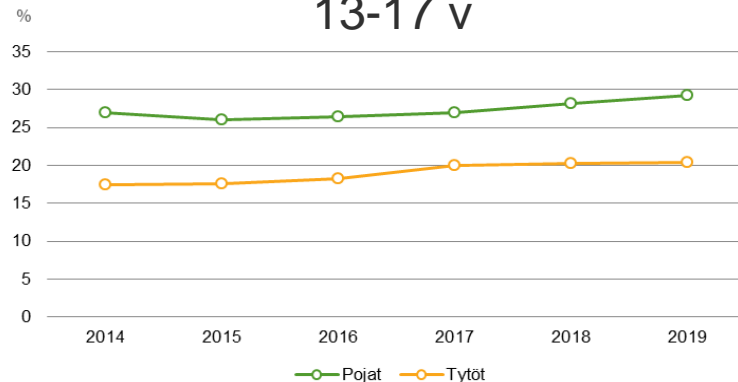

7-12 v

Ylipaino (ml. lihavuus) = ISO-BMI ≥ 25 kg/m² Lihavuus = ISO-BMI ≥ 30 kg/m²

13-17 v

Lihavuus = ISO-BMI ≥ 30 kg/m²

Ylipaino (ml. lihavuus) = ISO-BMI ≥ 25 kg/m² Lihavuus = ISO-BMI ≥ 30 kg/m²

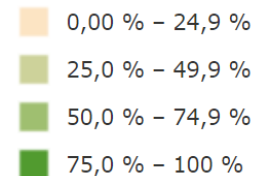
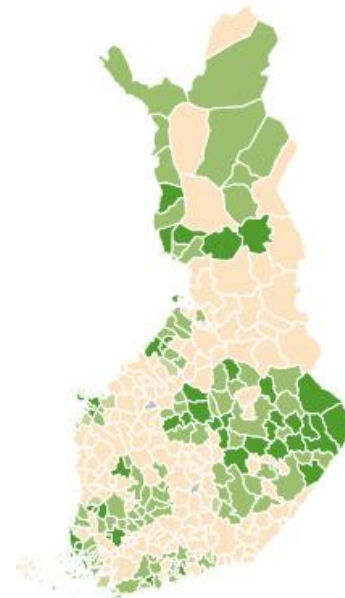
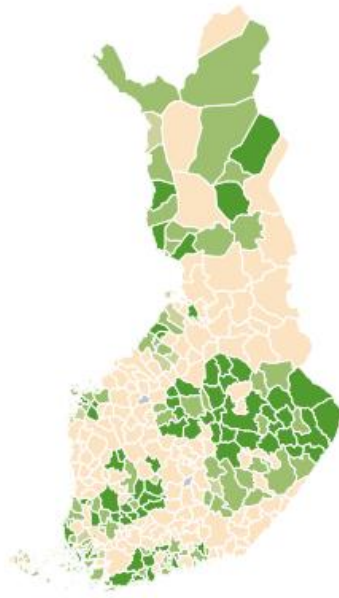
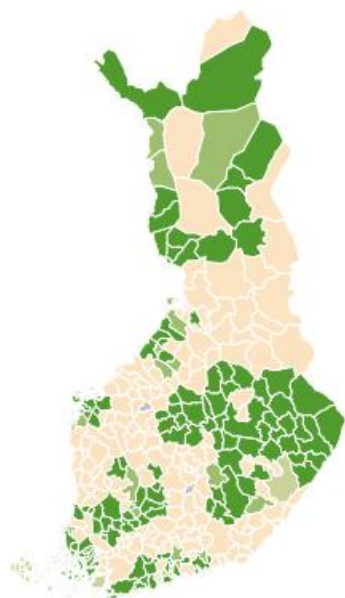
Avohilmosta saatavien pituus- ja painotietojen kattavuudessa on alueellisia eroja

Vähintään 50 prosentin kattavuuteen ylsi 42-44 % kunnista tarkasteltavasta ikäryhmästä riippuen

2–6-vuotiaat

7–12-vuotiaat

13–16-vuotiaat

Pituus- ja painotietojen kattavuudet (Avohilmo) ikäryhmittäin ja kunnittain vuonna 2019

Iltasanomat 2.9.2020

Nyt on karua: Varusmiesten Cooper-tulokset romahtivat ennätysalas – eikä ihme, kun katsoo, mitä keskipainolle on tapahtunut

Majuri Lasse Torpon mukaan nuorten miesten kunto kielii isosta kansanterveydellisestä ongelmasta. Sen ratkaisemiseen tarvitaan vanhempia ja poliitikkoja.

1995 -> paino noussut 7 kg...pituus max 1 cm

Moni synnyttäjä on ylipainoinen

	2008	2018
BMI ennen raskautta	24,2 kg/m ²	25,2 kg/m ²
BMI 25 kg/m ² raja saavutettiin	38 v	24 v
25-29-v synnyttäjäistä		joka 3. väh. ylipainoinen joka 7. lihava
Poikkeava sokerirasitustesti	<10 %	21 %
Raskausdiabetes diagnosoitu	n. 6 %	18 %

- Terveydenhuollon resursseja pitäisi suunnata ylipainon ja lihavuuden ehkäisyyn ja hoitoon ennen raskautta, koska raskaudenaikaisten interventioiden hyöty raskaus- ja synnytyskomplikaatioiden ehkäisyssä on tutkimusnäytön perusteella rajallinen.
- Raskausdiabeteksen hoidon ja seurannan tehostaminen myös tärkeää.

Anu E Castaneda
Shadia Rask
Päivikki Koponen
Mulki Molsä
Seppo Koskinen
(toim.)

Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi

Tutkimus venäläis-, somalialais- ja
kurditaustaisista Suomessa

RAPORTTI

61 | 2012

Natalia Skogberg
Katri-Leena Mustonen
Päivikki Koponen
Paula Tiittala
Eero Lilja
Awa Ahmed Haji Omar
Olli Snellman
Anu E Castaneda (toim.)

Turvapaikanhakijoiden terveys ja hyvinvointi

Tutkimus Suomeen vuonna 2018
tulleista turvapaikanhakijoista

RAPORTTI

12 | 2019

RAPORTTI

1 | 2020

Hannamaria Kuusio
Anna Seppänen
Satu Jokela
Laura Somersalo
Eero Lilja
(toim.)

Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa

FinMonik-tutkimus 2018–2019

Anneli Weiste-Paakkanen
Riikka Lämsä
Hannamaria Kuusio
(toim.)

Suomen romaniväestön osallisuus ja hyvinvointi

Romanien hyvinvointitutkimus
Roosan perustulokset 2017–2018

RAPORTTI

15 | 2018

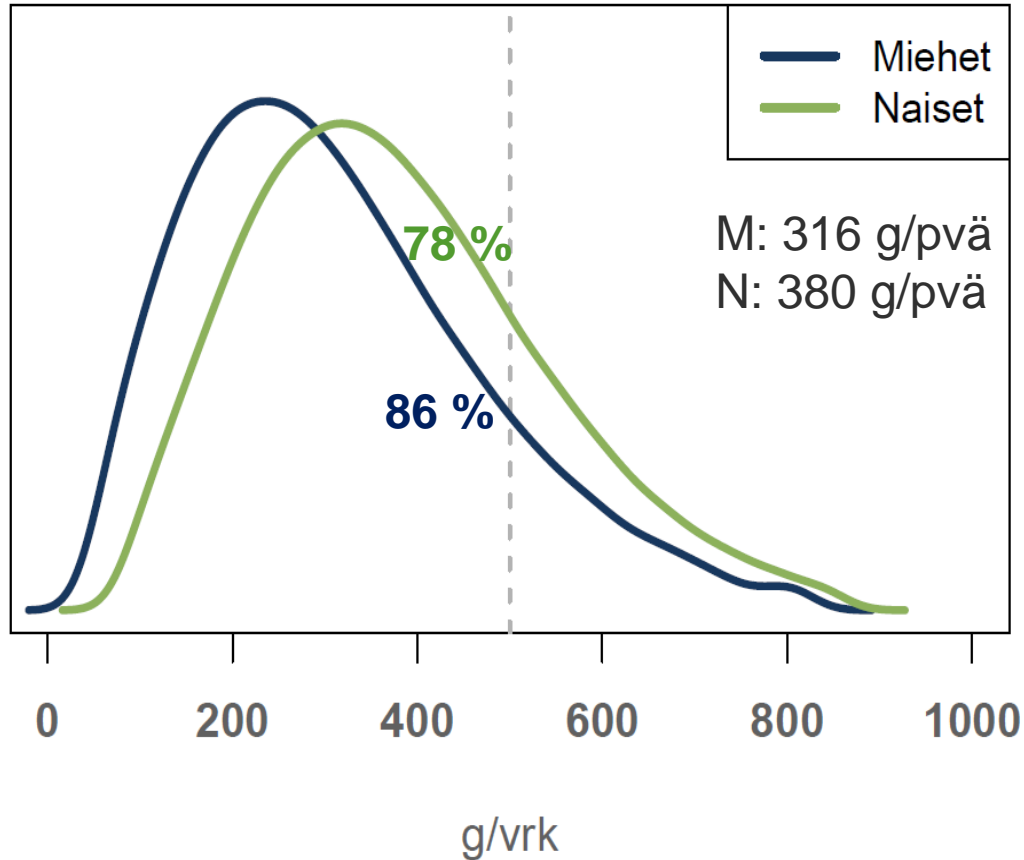

Mona Lisa, Botero 1977

Miksi?

- Ravinto
- Liikunta
- Uni
- Stressi
- Masennus
- Suoliston mikrobisto
- Perintötekijät
- jne.

Kasvikset, hedelmät ja marjat (18–74-vuotiaat)

Syödyt annokset ovat kasvaneet

- Interventiot osoittaneet, että isompi annos houkuttelee syömään enemmän (Hollands ym. 2015).
- Suomalainen tutkimus: > 1/3 henk.ravintoloiden asiakkaista valitsi huomattavan suuren annoksen. Annoksen kokoa kasvatti erillinen salaattilautanen (Nelimarkka ym. 2018).

Lihavuuslaskuri (THL) työn alla

Idea: Kansallinen lihavuuden ehkäisyn asiantuntijaverkosto

- Laskuri kunnille väestön lihavuuden muutosten seurauksista.
- Työkalu valtakunnallisille, alueellisille ja kuntatason päättäjille sekä terveydenhuollon palveluista vastaaville ja niitä suunnitteleville sekä terveyden edistämistyötä tekeville ammattilaisille.
- Laskuri tekee konkreettisemmaksi lihavuuden yleisyyden ja ajallisen kehityssennusteen (5-10 vuotta) ja sen aiheuttaman lisäsairastuvuuden.
- Auttaa arvioimaan myös lihavuudesta johtuvaa terveydenhoidon tarvetta ja aiheutuvia kustannuksia.
- Hyödynnetään THL:n väestöaineistoja.
- Jatkokehittämisidea - Väestörakenteen muutosilmiöseminaarissa: taloudellinen näkökulma/sairauksien kustannusten/hoitokustannusten lisääminen laskuriin (esim. tyypin 2 diabetekselle ja lonkkaproteesileikkaukselle on hintalappu).

Mitä saavutettu, mitä tarvitaan?

- Paljon tehty, mutta tähänastiset toimet eivät riittäviä.
  - Lihavuus tärkeimpiä suomalaisten terveyttä uhkaavia tekijöitä
  - Lihavuus kallis kansantaloudelle
- Vastuu kaikilla (yksilö, perhe, terveydenhuolto, yhteiskunta). Eri toimijoiden verkostoituminen ja tavoitteellinen yhteistyö!!
  - Tarvitaan uusia/innovatiivisia/mukaansatempaavia/”huomaamatta tapahtuvia” ehkäisyäkökulmia/toimia
- Ehkäisyn arvostus – ajoissa tarttuminen läpi elämänkaaren
- Ihminen on kokonaisuus – yksilöllinen lähestymistapa
  - Kannustavuus ja myönteisyys, ei syyllistämistä
  - Erityisryhmät
- Toiminta tutkimukseen perustuvaa
- Ravitsemusnostot: kasvikset+hedelmät ja täysjyvävilja; annoskoot

Pear, F Botero 1997